

Keaton Halley (*God's rest—A problem for theistic evolution*)

preložil: Peter Fraňo (Solas o.z.)

Podľa Písma dokončil Boh stvorenie celého vesmíru za šesť dní a na siedmy odpočíval. Teistickí evolucionisti však trvajú na tom, že Boh stvoril galaxie, planéty a všetko živé prostredníctvom prírodných procesov, s využitím tých istých fyzikálnych zákonov, ktoré vládnu vesmíru dnes. Ale ak majú prírodné zákony takú tvorivú moc a svet sa naďalej pod ich vplyvom vyvíja, je potom stvorenie naozaj dokončené? Mnohí teistickí evolucionisti otvorene tvrdia, že nie je. Aj keď Biblia nám hovorí, že Boh dokončil svet už dávno, podľa teistických evolucionistov sa svet stále vyvíja.

Ďalej budeme teda podrobne skúmať, čo k tejto téme hovorí Biblia. Potom sa pozrieme na viaceré stratégie, ktoré používajú teistickí evolucionisti na obídenie učenia Biblie a vysvetlíme si, prečo sa im to nedarí.

Siedmy deň – stvorenie je dokončené

Správa o stvorení v knihe Genezis sa končí týmito slovami:

„Takto boli dokončené nebesia, zem i všetky ich zástupy. Siedmeho dňa Boh dokončil svoje dielo, ktoré konal, a siedmy deň si Boh odpočinul od všetkého, čo utvoril. Boh požehnal siedmy deň a posvätil ho, lebo v ten deň Boh prestal vykonávať celé svoje stvoriteľské dielo, ktoré utvoril.“ (Genezis 2:1-3)

Nikde počas siedmeho dňa Boh nehovorí „Nech je...“, ani nevytvára nič nové, ako sa to opakovalo v predchádzajúcich šiestich dňoch. Naopak, svet je označený ako „dokončený“.

Čo bolo vlastne dokončené? Starovekí Hebreji nemali slovo pre vesmír, a tak skombinovali dva protiklady, aby vyjadrili koncept úplnosti. „Nebesia a zem“ pokladali za dve oblasti, z ktorých pozostáva celé stvorenie. (Podobný literárny útvar – nazývaný merizmus – používame napríklad, keď hľadáme „hore aj dole“, teda všade.) Na zdôraznenie, že všetko v rámci týchto dvoch oblastí bolo rovnako dokončené, autor dodáva: „i všetky ich zástupy.“ Biblia tak učí, že celý vesmír bol na siedmy deň „plne vybavený“. V protiklade s opisom prvého dňa, kedy bola zem „pustá a prázdna“ (Genezis 1:2), svet už teraz nepotreboval ďalšie formovanie ani zaplnenie.

Význam „odpočívania“

Spomínaný text tiež hovorí, že Boh „odpočinul“ na siedmy deň, čo potvrdzuje skutočnosť, že jeho tvorivá práca sa skončila. Kým k biblickému konceptu Božieho odpočinku patrí viac ako predstava, že prestal tvoriť, ukončenie je neoddeliteľný aspekt jeho významu. Sloveso odpočívať (שָׁבַת, shābat), je použité dvakrát v Genezis 2:2-3, primárne s významom „ukončiť“.1 Ďalšie sloveso (נָח, nûha), použité na opis Božieho odpočinutia v knihe Exodus 20:11, znamená „usadiť sa“, v zmysle zaujať stabilnú a bezpečnú pozíciu.2 Takže vo svojom kontexte oba pojmy naznačujú, že Boh prestal s prácou, ktorú vykonával, a prešiel do obdobia, kedy viac nekonal takýto druh práce.

Len pre istotu, ani jeden z pojmov pre „odpočinok“ neznamena absenciu akejkoľvek aktivity. Starý zákon napríklad vykresľuje Boha ako aktívne vládnuceho zo svojho chrámu, aj keď tam zároveň odpočíva (Žalm 132:8 a 13-18). Podobne je Boh na siedmy deň stále aktívny – vládne a požehnáva – ale jeho tvorivá aktivita prestala.

Božie ukončenie práce je tiež zdôraznené štvrtým prikázáním o dodržiavaní šabat. Izraeliti mali Mojžišovým zákonom nariadené napodobňovať tento Boží vzor ustanovený počas týždňa stvorenia. Mali sa počas šabat zdržiavať práce, pretože Boh „odpočíval na siedmy deň“ (Exodus 20:11). Znamená to, že Izraeliti ukončili svoju prácu na deň šabat, pretože Boh ukončil svoju.

Podpora v Novom zákone

Nový zákon poskytuje ďalšie potvrdenie, že Božia tvorivá aktivita bola na siedmy deň ukončená. S odkazom na siedmy deň nám Židom 4:3 hovorí, že Božie „diela boli dokonané od stvorenia sveta.“ Ako by sa dalo lepšie vyjadriť, že Boh prestal s tvorením po nadprirodzenej aktivite na počiatku? Nový zákon tiež hovorí, že svet bol stvorený – v minulosti – skrze Ježiša (Ján 1:3; Kolosenským 1:16; Židom 1:2), a toto je odlišné od Ježišovej súčasnej práce udržiavania vesmíru (Kolosenským 1:17; Židom 1:3). Nemôžeme sa preto vyhnúť chápaniu siedmeho dňa ako predelu medzi Božími prvotnými tvorivými činmi a jeho nasledovným ukončením tohto diela.³

Čo hovoria teistickí evolucionisti?

Napriek jasnému učeniu Biblie poprední teistickí evolucionisti tvrdia, že Božie tvorivé dielo nie je dokončené, ale pokračuje. Napríklad, zakladateľ BioLogos Francis Collins s uznaním cituje zosnulého Theodosiusa Dobzhanskeho: „Stvorenie nie je udalosť, ktorá sa stala v roku 4004 pred Kristom; je to proces, ktorý sa začal asi pred 10 miliónmi rokov a stále pokračuje.“⁴ Podobne, profesor Brownovej univerzity Ken Miller tvrdí, že stvorenie „nie je dokončený projekt, ale pokračujúci.“⁵ Ďalším príkladom je Robert C. Bishop z Wheaton College, ktorý tvrdí, že „Genezis 1 nie je v nijakom prípade obrazom dokonaného, ukončeného stvorenia. Tento text opisuje počiatok a pokračujúcu podstatu Božieho projektu stvorenia“.⁶

Ako sa teda teistickí evolucionisti vyrovnávajú s učením Biblie, že Boh ukončil svoje stvoriteľské dielo?

Miešanie stvorenia a prozreteľnosti

Jednou zo stratégií je zahmlievanie línie medzi stvorením a prozreteľnosťou. Teistickí evolucionisti si všimli, že Biblia sa zmieňuje o Bohu ako o Stvoriteľovi vecí, ktoré pochádzajú z prirodzenej prozreteľnosti, dlho po týždni stvorenia.⁷ Napríklad, Boh tvorí každú novú generáciu ľudí (Žalm 102:19), nové generácie zvierat (Žalm 104:30) a dokonca vietor (Amos 4:13). Je určite pravda, že jazyk stvorenia sa dá použiť na veci, ktoré vznikli prirodzeným spôsobom, keďže Boh ustanovil prírodné zákony, ktoré vládnu ich vytváraniu.

Avšak Boží pôvodný čin stvorenia za šesť dní treba chápať iným, nadprirodzeným spôsobom. Inak – ak by sme úplne odstránili rozlišovanie medzi pôvodnou stvoriteľskou aktivitou a bežnou prozreteľnosťou – Biblia by si protirečila v tom, že stvorenie je dokončené a zároveň pokračujúce. Táto stratégia preto nedokáže uspokojivo vyriešiť problém teistických evolucionistov.

Alegorizovanie Božieho odpočinku

Ďalšou taktikou je tvrdenie, že Božie ukončenie diela stvorenia nie je čosi, čo sa udialo v historickom čase. Napríklad, hypotéza časového rámca uplatňuje takýto prístup, keď tvrdí, že siedmy deň nenastal historicky, ale je to len literárny prostriedok na vyjadrenie teologickej pravdy, ako napríklad „tróniť v nebesiach“.8 Autor listu Židom však explicitne viaže dokončenie stvorenia Bohom k ľudskej histórii, keď hovorí, že Božie „diela boli dokonané od stvorenia sveta.“ (Židom 4:3). Hovorí o svete, ktorý obývame. Božie diela boli dokonané od čias, kedy bol založený náš svet, nie nejaká mystická ríša mimo čas. Dokonca samotná myšlienka, že Boh ukončil svoje stvoriteľské dielo, stráca svoj jasný význam, ak sa oddelí od skutočného času a vykáže sa do akéhosi bližšie nedefinovaného „vyššieho“ časového rámca, ako to tvrdia jeho zástancovia.9 Takže aj táto stratégia zlyháva.

Popretie, že stvorenie ovplyvňuje fyzický svet

Tretí prístup je tvrdenie, že Genezis vôbec nepopisuje pôvod fyzického vesmíru. Touto cestou ide starozákonný učenec John Walton, ktorý tvrdí, že Genezis 1 a 2 nemá nič spoločné s materiálnym pôvodom hmoty, hviezd, rastlín, zvierat, či dokonca Adama a Evy. Namiesto toho Walton verí, že v týchto kapitolách Boh jednoducho oznamuje rôzne funkčné vzťahy, ktoré predtým ustanovil. Walton hovorí, že ak si predstavíme svet ako analógiu vysokoškolského kempusu, potom je Genezis 1 ako úvod pre nových študentov, kde sa dozvedia, ako bolo všetko založené, aby slúžilo svojmu účelu.10 V takom prípade keď Boh odpočíva, jednoducho končí s týmto úvodom a začína školský rok; nekončí s vytváraním materiálnych objektov –

pretože, ako hovorí Walton, to nie je to, o čom hovorí Genezis.

Walton potvrdzuje, že jeho interpretácia má dôsledky na diskusiu o tom, či stvorenie stále prebieha aj teraz:

„Keď si predstavíme Genezis 1 ako správu o materiálnom počiatku, stvorenie sa stáva akciou v minulosti, ktorá už skončila. ... Ponímať Genezis 1 ako správu o funkčnom počiatku poskytuje viac príležitostí na pochopenie toho, že Božie stvoriteľské dielo pokračuje.“¹¹

Avšak medzi mnohými fatálnymi problémami Waltonovho názoru je aj skutočnosť, že novozákonní autori jasne chápali Genezis tak, že Boh fyzicky priviedol veci k existencii, čo pripúšťa aj samotný Walton.¹² Takže ak úmyselne nezavrhneme neomylnosť, čo Walton v podstate robí,¹³ nemôžeme poprieť, že Božie pôvodné dielo stvorenia bolo o stvorení všetkých vecí – projekt, ktorý Boh dokončil.

Buď – alebo

Teistickí evolucionisti stoja pred dilemou. Ak pripustia, že svet bol stvorený v minulosti, musia zanechať svoj názor, že Boh použil prirodzený, evolučný proces, aby to dosiahol. Ale ak budú naďalej trvať na tom, že stvorenie je nedokončené, prebiehajúce dielo, nemôžu byť verní Písmu. Čo si teda vyberú? Ak by teistickí evolucionisti pripustili, že Boh autoritatívne prehovoril vo svojom Slove, potom by museli veriť Bohu aj v tom, keď hovorí, že jeho „diela boli dokonané od stvorenia sveta.“ (Židom 4:3).

Odkazy a poznámky

1. Sarfati, J.D., Posolstvo Genezis, Creation Book Publishers, Powder Springs, GA, str. 283, 2015.
2. Walton, J.H., Stratený svet Genezis 1: Staroveká kozmológia a počiatky debaty, InterVarsity Press, Downers Grove, IL, str. 72, 2009.
3. Tým sa nehovorí, že Boh nemohol vykonať dielo stvorenia znova. Určité zázraky zaznamenané v Písme sa dajú chápať ako výnimky zo všeobecného pravidla, že Boh odpočíva od stvoriteľského diela, ktoré vykonal v Genezis 1.
4. Collins, F.S., Jazyk Boha: Vedec predstavuje dôkazy viery, Free Press, New York, NY, str. 206, 2006.
5. Miller, K.R., Len teória: Evolúcia a boj o dušu Ameriky, Viking, New York, NY, str. 160, 2009.

6. Bishop, R.C., Obnovenie doktríny stvorenia: Teologický pohľad na vedu, str. 5, https://biologos.org/uploads/static-content/bishop_white_paper.pdf.

7. Stek, J.H., 'Čo hovorí Písmo?' in Van Till, H.J., ed., Portréty stvorenia, Wm. B. Eerdmans, Grand Rapids, MI, str. 212–216, 1990.

8. Kline, M., Priestor a čas v kozmogónii Genezis, Perspektívy vedy a kresťanskej viery 48(1):2–15, Marec 1996.

9. Odkaz 8.

10. Odkaz 2, str. 98.

11. Odkaz 2, str. 76.

12. Walton, J.H., Čítame Genezis 1 ako starovekú kozmológiu, in J. Daryl Charles (ed.), Čítame Genezis 1–2: Evanjelikálna konverzácia, Hendrickson Publishers, Peabody, MA, str.157, 2013. Walton hovorí: „Niektorí pozorovatelia, keď sa prvýkrát zoznámia s myšlienkou funkčnej ontológie, sa pýtajú, prečo si to ľudia nevšimli predtým. Skúmanie medzizmluvnej literatúry, Novej zmluvy a spisov cirkevných otcov aj rabínov všetky naznačujú materiálne chápanie Gen. 1, prinajmenšom čiastočne.“ Hovorí Walton, že NZ samotná naznačuje materiálne chápanie (podľa jeho názoru nesprávne)? Zdá sa, že je tu gramatická chyba. Sloveso „naznačujú“ je v množnom čísle a ak je „skúmanie“ podmet, potom tam slovo „všetky“ nemá byť. Ani po takejto oprave nie je jasné, či Walton myslí, že „niektorí pozorovatelia“ majú „materiálne chápanie Gen. 1“ z NZ kvôli predpokladom, ktoré vnášajú do textu, alebo či podrobné čítanie NZ vedie k takémuto záveru. Zrejme Walton myslí, že ostatné texty, ktoré uvádza, „naznačujú materiálne chápanie Gen. 1“, takže skutočnosť, že ich uvádza spoločne v tomto zozname, môže naznačovať, že si myslí to isté o NZ.

13. Halley, K., John Walton predstavuje Adama a Evu: Prehľad strateného sveta Adama a Evy

od Johna Waltona, J. Creation 29 (2):47–51, 2015.

Pôvodný článok (v angličtine) „Keaton Halley: *God's rest—A problem for theistic evolution*“ sa nachádza na web stránke spoločnosti Creation Ministries International (CMI) na adrese

<http://creation.com/gods-rest>

. Preložené a uverejnené so súhlasom CMI. Do slovenčiny preložil Peter Fraňo (Solas o. z.).

Umiestnené: 19. 9. 2016